UCHWAŁA Nr XVII/103/2016
RADY POWIATU SZTUMSKIEGO
z dnia 29 marca 2016 r.

w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiat Sztumski 2016 - 2021"

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3, art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 1445 ze zm.), art. 19 pkt 1 i art. 112 ust. 9 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 163 ze zm.) uchwala się, co następuje:

§1

Przyjmuje się „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiat Sztumski 2016 - 2021" w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Sztumskiego.

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem następującym po dniu podjęcia.

PRZEWODNICZĄCA
Rady Powiatu w Sztumie
mgr inż. Jolanta Szewczun

UZASADNIENIE

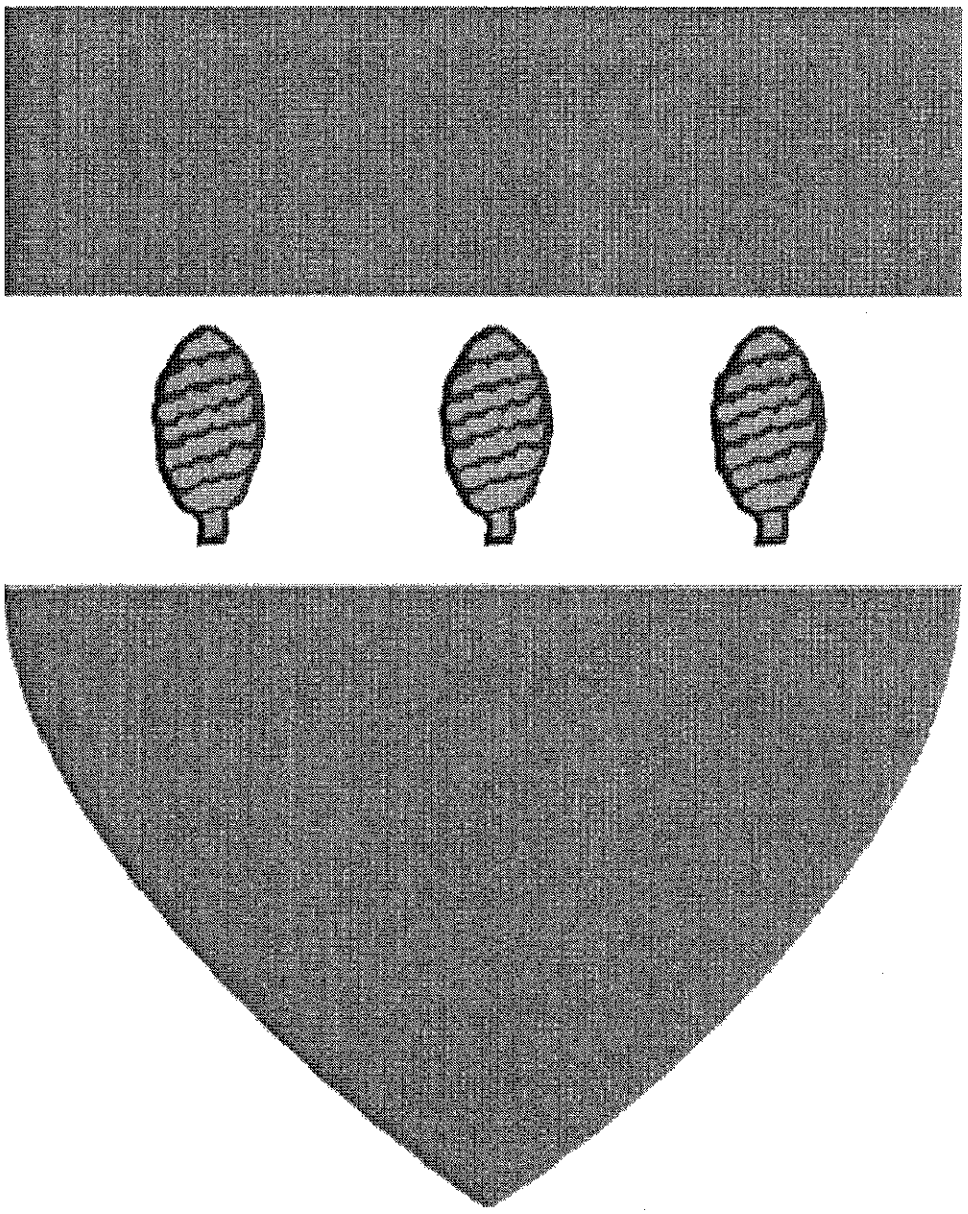
Zgodnie z art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U z 2015r. poz. 163 z późn. zm.) do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

„Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiat Sztumski 2016 - 2021" została opracowana po uprzednim sporządzeniu „Diagnozy Lokalnych Zagrożeń Społecznych Powiat Sztumski 2015".

Projekt strategii zgodnie z wymogiem art. 19 w/w ustawy skonsultowany został z gminami powiatu sztumskiego oraz uzyskał pozytywną opinię Powiatowej Społecznej Rady do spraw Osób Niepełnosprawnych.

W związku z powyższym, podjęcie niniejszej uchwały jest uzasadnione.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiat Sztumski 2016 - 2021

Spis treści

Uzasadnienie i cel sporządzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych 3

Sytuacja demograficzna i społeczna Powiatu Sztumskiego 7

Metodologia opracowywania strategii 9

Analiza materiałów zastanych 9

Trzyetapowe badanie Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych Powiat Sztumski 2015 11

Spotkanie w Starostwie Powiatowym 14

Diagnoza wyodrębnionych obszarów życia społecznego Powiatu Sztumskiego **15**

Rodzina 15

Piecza zastępcza 20

Niepełnosprawni 26

Osoby starsze 29

Bezrobocie i ubóstwo 32

Uzależnienia 36

Wizja rozwoju polityki społecznej w Powiecie Sztumskim 43

Działania w ramach pierwszego celu operacyjnego 44

Działania w ramach drugiego celu operacyjnego 46

Działania w ramach trzeciego celu operacyjnego 47

Działania w ramach czwartego celu operacyjnego 49

Działania w ramach piątego celu operacyjnego 50

Realizacja, zarządzanie, monitorowanie i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Sztumskim 52

Podsumowanie 54

Uzasadnienie i cel sporządzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiat Sztumski 2016-2021 jest dokumentem strategicznym dla działań władz Powiatu Sztumskiego mających na celu poprawianie jakości życia mieszkańców i eliminowanie problemów społecznych. Wedle polskiego prawa powiat ma obowiązek tworzenia Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Mówi o tym art. 19 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. 2015 poz. 163 z późn. zm.). Artykuł ten nakłada obowiązek stworzenia owej strategii, w której szczególnie uwzględnione powinny być: pomoc społeczna, wspieranie osób niepełnosprawnych i opieka nad rodzinami z grup szczególnego ryzyka. Wszystko to powinno uwzględniać konsultacje z instytucjami na poziomie gminnym. Jak pisze Ewa Kulesza w *Lokalnej Polityce Społecznej:*

Przygotowanie strategii oparte jest na ocenie zasobów pomocy społecznej, obejmujących w szczególności ocenę infrastruktury, kadry, organizacji pozarządowych i nakładów finansowych na zadania pomocy społecznej, bez względu na podmiot je finansujący i realizujący na każdym szczeblu podziału terytorialnego. Ocena dokonywana jest w oparciu o analizę sytuacji społecznej i demograficznej w jednostce podziału terytorialnego, z uwzględnieniem osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej, rodzajów ich problemów oraz ich rozkładu ilościowego.[1]

Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiat Sztumski 2016- 2021 opracowano poprzez określenie i zdiagnozowanie problematycznych obszarów życia społecznego mieszkańców powiatu, omówienie stanu rzeczy z zainteresowanymi stronami, aż do sprecyzowania pomysłów na konkretne działania. Dokument ten stanowi doskonałą podstawę planowania polityki społecznej na najbliższe lata. Polityka

---

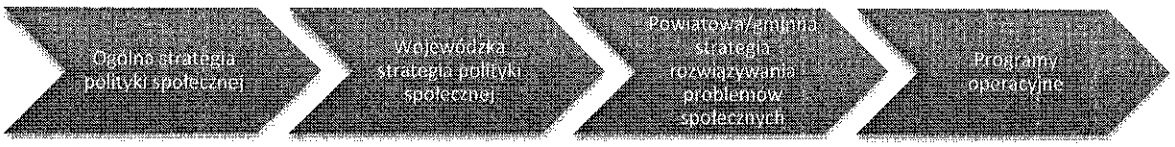
1 Kulesza E., *Lokalna Polityka Społeczna,* Warszawa 2013, s. 46.

społeczna polega głównie na działaniu władz w ramach oświaty, ochrony zdrowia, wspieraniu zatrudnienia, pomocy społecznej i eliminowaniu zjawisk patologii społecznej. Jak mówi definicja Juliana Auleytnera polityka społeczna to:

Działalność państwa, samorządów i organizacji pozarządowych, której celem jest poprawa położenia materialnego, asekuracja przed ryzykami życiowymi i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i społecznie najsłabszych.[2]

Ta definicja oddaje oczywiście tylko ogólnikowo to na co składa się bardzo szerokie pojęcie polityki społecznej.

W Polsce polityka społeczna kształtuje się na następujących szczeblach:

Dodatkowymi dokumentami krajowymi formującymi działania w konkretnych obszarach problemowych i w konkretnym okresie czasowym są:

- Strategia Długookresowa Kraju Polska 2030
- Strategia Średniookresowa Kraju Polska 2020
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie
- Narodowy Program Zdrowia na lata 2007-2015
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomani na lata 2011-2016
- Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011-2015

---

[2] Auleytner J., Głąbicka K., *Polityka społeczna pomiędzy opiekuńczością a pomocniczością*, Warszawa 2000, s. 16.

- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020
- Narodowa Strategia Integracji Społecznej
- Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020.

A także obowiązujące przepisy i ustawy:

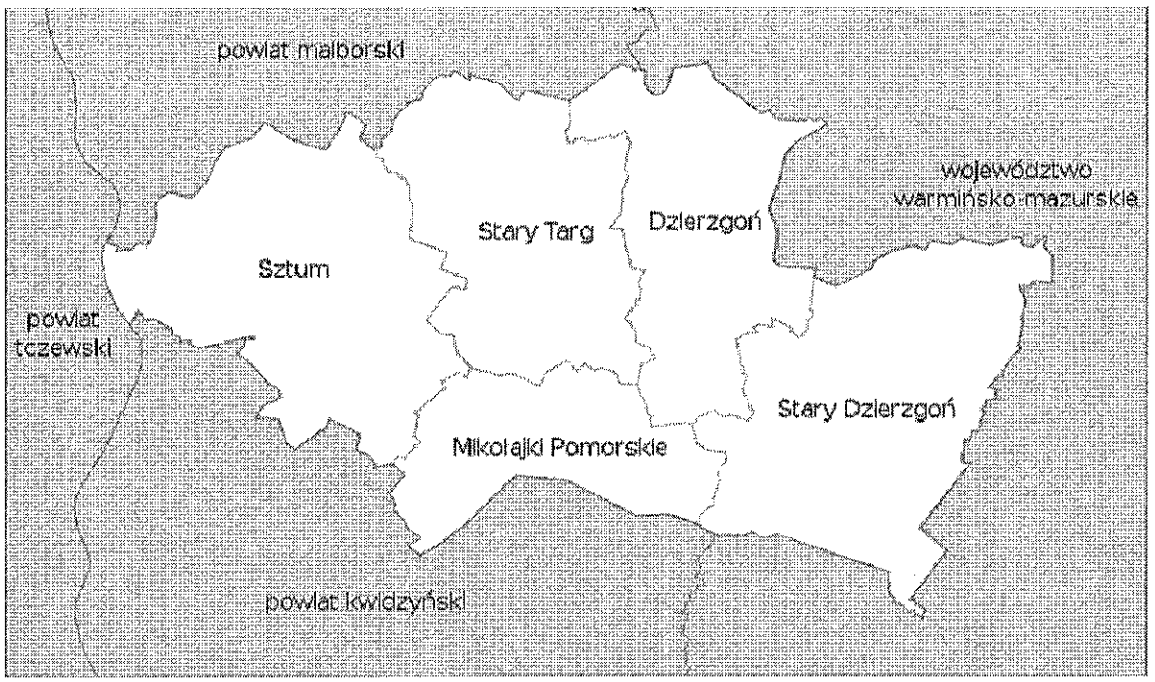
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tj. Dz. U. 2015 r. poz. 163 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (tj. Dz. U. 2015 r. poz. 1445),
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (tj. Dz. U. 2011 r. Nr 231, poz. 1375 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz.U. 2012, poz. 1356 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz. U. 2012 r. poz. 124 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz. U. 2015 poz. 1390),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. 2015 poz. 332 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tj. Dz. U. 2008 r. Nr 164, poz. 1027 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz. U. 2015 r. poz. 1814),
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (tj. Dz. U. 2011 r. Nr 43, poz. 225 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 roku o spółdzielniach socjalnych (tj. Dz. U. z 2006 r. Nr 94, poz. 651 z późn. zm.),

- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz. U. z 2014, poz. 1118 z późn. zm.),

- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 114 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tj. Dz. U 2015 r. poz. 2082),
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny (tj. Dz. U 2014 r. , poz. 121 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 1442),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich (tj. Dz. U. 2014 r., poz. 382 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (tj. Dz. U. 2015r., poz. 2156 z późn. zm.).

Sytuacja demograficzna i społeczna Powiatu Sztumskiego

Powiat Sztumski według danych GUS z 2013 r. zamieszkuje 42 585 mieszkańców. Jest częścią województwa pomorskiego. W skład powiatu wchodzą dwie gminy miejsko wiejskie: Dzierzgoń i Sztum, oraz trzy gminy wiejskie: Mikołajki Pomorskie, Stary Dzierzgoń i Stary Targ. Poniżej zaprezentowana jest mapa powiatu.

źródło: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:POL_powiat_sztumski_locator_map_(label-pl).svg

Powiat Sztumski jest atrakcyjny turystycznie. Na jego terenie znajduje się kilka jezior, najbardziej znane to Sztumskie, Barlewickie oraz malowniczo wkomponowane w otoczenie Jezioro Bądzkie w gminie Stary Dzierzgoń. Ponadto w okolicy funkcjonują trzy rezerwaty przyrody, są to Parów Węgry, Las Mątawski i Biała Góra. Jeśli zaś chodzi o zabytki, to powiat obfituje w pozostałości architektury krzyżackiej. Ponadto na jego terenie znajduje się znaczna ilość zabytkowych kościołów, oraz dworków i pałaców.

Jeśli chodzi o sytuację problemów społecznych w powiecie sztumskim, to w niektórych sferach obserwuje się pozytywne tendencje. W latach 2013-2014 wystąpił spadek liczby bezrobotnych z 5307 osób na 4164. Wśród nich dominują osoby poprzednio pracujące i długotrwale bezrobotne. Liczba rodzin korzystających z pomocy

Ośrodków Pomocy Społecznej na rok 2013 wynosiła 2164, natomiast na rok 2014 wyniosła 1983. Kilkukrotnie jednak wzrosła liczba osób objętych pomocą Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (z 75 osób do 509 osób). Wzrosła też liczba wydanych Niebieskich Kart z 87 w 2013 do 201 w 2014 roku. Nie sposób jednak formułować jednoznacznych wniosków, na te liczby wpływać także mogły zmiany w prawie, lub w systemie pracy policji i różnego rodzaju instytucji pomocowych.

Metodologia opracowywania strategii

Na całokształt pracy nad strategią składają się trzy procesy. W pierwszej kolejności zanalizowane zostały różnego rodzaju materiały otrzymane od instytucji pomocy społecznej, rynku pracy, Policji. Drugim działaniem było przeprowadzenie badania wśród mieszkańców powiatu oraz zbadanie punktów sprzedaży produktów alkoholowych i tytoniowych. W wyniku przeprowadzenia dwóch pierwszych czynności powstał dokument *Diagnoza Zagrożeń Społecznych Powiat Sztumski 2015.* Dokument ten stanowi główne źródło informacji na temat stanu zagrożeń społecznych w powiecie sztumskim i głównie na jego podstawie sporządzana jest niniejsza strategia. Trzecim działaniem natomiast było zorganizowanie spotkania w Starostwie Powiatowym, gdzie prezentowane były wyniki przeprowadzonej diagnozy, oraz gdzie odbyła się dyskusja na temat problemów społecznych z przedstawicielami instytucji na szczeblu powiatowym i gminnym. Wszystkie te procesy zostaną szczegółowo opisane w poniższych akapitach.

Analiza materiałów zastanych

Pierwszym krokiem do określenia stanu problemów i zagrożeń społecznych na terenie powiatu było zanalizowanie różnego rodzaju materiałów dotyczących pomocy społecznej, przestępczości czy stanu bezrobocia. W ramach Diagnozy Zagrożeń Społecznych Powiat Sztumski 2015 porównane zostały dane z roku 2013 z danymi z roku 2014. Jeśli chodzi o dane policyjne, to zestawienia dotyczyły głównie przestępstw związanych z:

- przemocą w rodzinie
- groźbami karalnymi
- uchylania się od alimentów
- rozpijania małoletnich
- prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu lub narkotyków

- zakłócania porządku publicznego
- pobić
- kradzieży
- uszkodzenia mienia

Z kolei dane dotyczące pomocy społecznej dotyczyły:

- pomocy rodzinom
- pomocy osobom uzależnionym
- interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu
- wydawania Niebieskich Kart
- świadczeń pieniężnych, rzeczowych i porad dla osób niepełnosprawnych, bezrobotnych, ubogich, długotrwale lub ciężko chorych oraz uzależnionych

Poza zestawieniami liczbowymi dotyczącymi przestępstw i świadczeń pomocowych, przedstawione zostały zasoby specjalistów oraz przeprowadzonych szkoleń i projektów. Dodatkowo, poza analizowanymi dokumentami w ramach Diagnozy, analizie poddane zostały Sprawozdania PCPR za rok 2013, 2014 i 2015.

Trzyetapowe badanie Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych Powiat Sztumski 2015

W ramach przedsięwzięcia tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nie sposób pominąć badanie lokalnej społeczności. Badanie ankietowe podzielone zostało na trzy części, które dotykały innych sfer zagrożeń. Były to:

- Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców
- Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży
- Badanie punktów sprzedaży alkoholu

Pierwsza część badania, dotycząca dorosłych mieszkańców powiatu zwracała uwagę na kwestie wielu problemów społecznych tj. :

- bezrobocie,
- wykluczenie społeczne,
- spożywanie alkoholu,
- uzależnienie od alkoholu, działania władz w tym zakresie,
- rozpowszechnienie oraz dostępność narkotyków w środowisku,
- przemoc w rodzinie,
- zachowania agresywne w miejscach publicznych,
- hazard.

Dorośli mieszkańcy zostali zbadani za pomocą kwestionariusza ankiety. W badaniu wzięło udział 101 osób (50,5% ankietowanych stanowiły kobiety).Wykształcenie większości badanych kobiet to średnie (25,5%), wyższe (37,3%) oraz zawodowe- (29,4%). Wśród badanych mężczyzn przeważa wykształcenie średnie (62%), 10% badanych mężczyzn miało wykształcenie zawodowe, 10%- wyższe, 12% mężczyzn- podstawowe, a 6% respondentów deklarowało brak jakiegokolwiek formalnego wykształcenia. Średnia wieku wszystkich ankietowanych wynosiła 38,4 lat.

Drugą częścią badania było badanie dzieci i młodzieży zamieszkującej teren powiatu sztumskiego. Wśród uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych została przeprowadzona ankieta audytoryjna w trakcie zajęć szkolnych. Przebadanych zostało: 161 uczniów szkół podstawowych, 410 uczniów klas trzecich szkół gimnazjalnych i 261 uczniów klas pierwszych i drugich szkół ponadgimnazjalnych. W badaniu wzięli udział uczniowie następujących szkół:

- Szkoły Podstawowej im. Tysiąclecia Państwa Polskiego w Dzierzgoniu,
- Publicznej Szkoły Podstawowej w Starym Dzierzgoniu,
- Zespołu Szkoły w Mikołajkach Pomorskich,
- Zespołu Szkół w Starym Targu,
- Gimnazjum im. Jana Pawła II,
- Gimnazjum im. Zygmunta Steinborn w Przezmarku,
- Zespołu Szkół Zawodowych im. Stanisława Staszica w Barlewiczkach,
- Zespołu Szkół w Dzierzgoniu,
- Zespołu Szkół im. Jana Kasprowicza w Sztumie.

Pytania w ankiecie traktowały przede wszystkim o poniższych rodzajach zagrożeń społecznych występujących w środowisku dzieci i młodzieży:

- spożywanie alkoholu,
- palenie tytoniu,
- używanie narkotyków oraz dopalaczy,
- przemoc rówieśnicza oraz domowa,
- hazard,
- zachowania seksualne.

Ostatnia część badania społeczności powiatu skupiła się na badaniu punktów sprzedaży alkoholu funkcjonujących na terenie powiatu. Polegało to na przeprowadzeniu badania ankietowego wśród sprzedawców. Zanalizowane zostały postawy sprzedawców względem (między innymi) takich zagadnień jak:

- sprzedaż alkoholu i wyrobów tytoniowych osobom nieletnim,
- sprzedaż alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywanie alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- awantury i bójki spowodowane przez osoby spożywające alkohol.

W badaniu wzięło udział 27 kobiet oraz 4 mężczyzn. 61,3% ankietowanych miało wykształcenie średnie, 29% badanych – zawodowe, 6,5% badanych – wyższe, 3,2% ankietowanych – podstawowe. Średnia wieku badanych osób wyniosła 37 lat. We wszystkich badanych punktach sprzedawane były napoje alkoholowe. Spośród badanych punktów sprzedaży alkoholu, w 25 badanych punktach były również sprzedawane wyroby tytoniowe.

Spotkanie w Starostwie Powiatowym

Po wykonanej analizie materiałów i Diagnozie Zagrożeń Społecznych zaplanowane zostało spotkanie w Starostwie Powiatowym. W ramach spotkania przewidziane było prezentowanie wyników trzyetapowego badania diagnostycznego oraz wymiana opinii na temat wyników, oraz istniejących zagrożeń społecznych obserwowanych podczas ich codziennej pracy. Główne kwestie, które zostały poruszone to wysokie bezrobocie, alkoholizm, problem hazardowy i przemoc domowa. Spotkanie okazało się użytecznym źródłem informacji na temat powiatu i problemów w nim występujących.

Na spotkaniu obecni byli przedstawiciele ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu sztumskiego, przedstawiciele Starostwa Powiatowego w Sztumie (Wydział Edukacji, Ochrony Zdrowia, Kultury i Sportu), Komendant Powiatowy Policji w Sztumie, Przewodnicząca Komisji ds. Społecznych i Bezrobocia, Bezpieczeństwa Publicznego, Zdrowia, przedstawiciel Powiatowego Urzędu Pracy w Sztumie, przedstawiciel Zespołu Szkół im. Stanisława Staszica w Barlewiczkach oraz przedstawiciel Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sztumie.

Diagnoza wyodrębnionych obszarów życia społecznego mieszkańców Powiatu Sztumskiego

Rodzina

Rodzina, jako podstawowa komórka społeczna, jest wyjątkowo istotnym elementem przy organizowaniu powiatowej polityki społecznej. To w rodzinie kształtuje się następne pokolenie i dlatego należy podejmować wszelkie działania by ją wspomagać i chronić. Problemy w rodzinie powiązane są bardzo często z sytuacją materialną, różnego rodzaju uzależnieniami, chorobami czy przestępczością. Zadaniem władz jest kontrola sytuacji rodzin w powiecie, dostarczenie pomocy rodzinom z problemami różnego rodzaju, a w razie konieczności także interweniowanie.

Alkoholizm i przemoc w rodzinie

W powiecie sztumskim widocznym problemem rodzinnym są uzależnienia. W roku 2014 nieznacznie wzrosła liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu uzależnień. W większości przypadków był to alkoholizm. Nadużywanie alkoholu generuje kolejny widoczny w powiecie problem, czyli przemoc w rodzinie. Z roku 2013 na 2014 liczba interwencji dotyczących przemocy domowej wzrosła ponad dwukrotnie, z czego znaczna większość sprawców była podczas zajścia pod wpływem alkoholu. Sprawcami byli głównie mężczyźni, a sama liczba sprawców wzrosła z roku 2013 na 2014 niemal trzykrotnie.[3]

Rodziny z problemami alkoholowymi i dotknięte przemocą otrzymują w powiecie pomoc materialną i wsparcie poradnicze. Jeśli natomiast chodzi o konkretne

---

[3] Komenda Powiatowa Policji w Sztumie.

gabinety specjalistyczne i instytucje, to poza OPS, PCPR, KRPA (których pracownicy corocznie uczestniczą w wielu szkoleniach) funkcjonuje także Punkt Konsultacyjny „Krokus" przy Miejsko- Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Sztumie. Punkt ten zatrudnia:

- Specjalistę do spraw przemocy
- Psychologa
- Radcę prawnego

Ponadto udzielana jest bezpłatna pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem i członkom ich rodzin przez Stowarzyszenie „Interios".

Wspólnymi siłami specjaliści pomagają rodzinom dotkniętym przemocą oraz alkoholizmem. W zakres ich kompetencji wchodzi zarówno pomoc osobom uzależnionym, jak i ofiarom przemocy. W roku 2013 mniej więcej połowa rodzin korzystających z pomocy punktu miała problemy związane z uzależnieniami. W roku 2014 była to już większość. Ponadto w latach 2013-2014 wzrosła także liczba rodzin korzystających z oferty.

Ponadto organizowano projekty i liczne działania profilaktyczne w formie szkoleń i warsztatów. Wśród nich są między innymi:

- Piknik rodzinny – *Stawiam na rodzinę*
- Warsztaty – *Wybierz życie, rzuć palenie, branie, picie*
- Warsztaty – *Wakacje bez uzależnień*
- Kolonie i obozy z programem socjoterapeutycznym dla dzieci i rodzin z problemem alkoholowym
- Dyskoteki bezalkoholowe.

Poza statystykami policji i ośrodków pomocy społecznej problem ten zdawał się także być widoczny wśród osób obecnych na Spotkaniu w Starostwie Powiatowym. Głównych informacji na ten temat obecni dowiedzieli się od Komendanta Policji, po czym rozgorzała dyskusja. Podczas wymiany zdań jako istota problemu jawił się system zajmowania się sprawcami i rodziną po zdarzeniu. Pracownicy Ośrodków Pomocy Społecznej wskazywali na trudność współpracy z takimi osobami, na niewiele

sposobów na pomaganie takim osobom i ich rodzinom. Jako spory problem wskazywali brak dostępu do terapii małżeńskiej i rodzinnej. Najbliższym miejscem gdzie mogłyby się udać zainteresowane osoby jest Gdańsk, co dla wielu stanowi barierę, zarówno finansową jak i czasową.

Komendant Policji mówił o bardzo szybko rosnącej liczbie Niebieskich Kart, o trudnych do rozwiązania konfliktach rodzinnych. Większość inicjatyw obecni określali jako dobre, jednak niedofinansowane. Jako bardzo dobrą określili pracę zespołów interdyscyplinarnych, jednak podkreślali jak są obciążeni, oraz, że zdecydowanie należałoby zwiększyć liczbę zatrudnionych osób. Ponadto zarówno Komendant jak i pracownice Ośrodków Pomocy Społecznej oceniły atmosferę współpracy zarówno na poziomie gminnym jak i powiatowym jako bardzo dobrą. Wspominały o poświęceniu, poczuciu misji i dobrym zorganizowaniu oraz komunikacji.

W badaniu Diagnoza Zagrożeń Społecznych Powiat Sztumski 2015, w części badania przeprowadzonej wśród dorosłych mieszkańców powiatu, widać, że jednym z największych problemów społecznych jest właśnie alkoholizm. Badani zauważyli, że na terenie powiatu problem ten się powiększa. Ponad połowa mieszkańców dostrzega wagę kontrolowania sprzedaży alkoholu i uważa go za towar szczególny. Dorośli mieszkańcy dostrzegają także wokół siebie zjawisko przemocy. Mniej więcej co piąty mieszkaniec zna osobę doświadczającą przemocy fizycznej, a około 40% ankietowanych zna przypadki bicia dzieci przez rodziców lub opiekunów. Problemy w rodzinach są więc dostrzegane społecznie. Jednak jeśli chodzi o wiedzę dorosłych mieszkańców na temat działań poświęconych przeciwdziałaniu tego typu sytuacjom, to już jest dużo gorzej. Mniej niż 20% badanych wie o takich działaniach. Należy więc rozpowszechnić wiedzę na ten temat, by nawet osoby będące świadkami przemocy wiedziały gdzie i jakiej pomocy mogą oczekiwać rodziny.

W przypadku części badania przeprowadzonej wśród uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych także przewijały się wątki rodziny, przemocy i uzależnień. Co ważne, uczniowie bardzo często przyznawali, że rodzice wielokrotnie nie byli świadomi, że ich dzieci były pod wpływem alkoholu lub substancji odurzających. Należy podjąć działania, które zwiększą świadomość rodziców na ten temat. Podczas Spotkania w Starostwie Powiatowym obecni nauczyciele mówili,

że pomimo iż spotkania i szkolenia tego typu dla rodziców organizowane są dość często, to zainteresowanie jest bardzo niskie.

Także wśród uczniów dostrzegany jest problem przemocy w rodzinach. Wśród uczniów szkoły podstawowej około 20% badanych zna osoby ze swojego otoczenia, które doświadczyły przemocy. W szkołach gimnazjalnych odsetek wyniósł prawie 50%, a w ponadgimnazjalnych prawie 40%. Są to wyższe wskaźniki niż w przypadku dorosłych. Jednak znacząca większość badanych postrzega swoje relacje z rodzicami jako pozytywne, co wskazuje na dobrą atmosferę wychowania na terenie powiatu. Ponadto większość dzieci i młodzieży deklaruje, że rozmawiało ze swoimi opiekunami na temat uzależnień i szkodliwości alkoholu i narkotyków.

RODZINA			
ANALIZA SWOT			
Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
Świadomość istnienia konkretnych problemów w rodzinach wśród młodszych i dorosłych mieszkańców	Rosnący problem alkoholizmu w rodzinie	Aktywne współdziałanie mieszkańców i instytucji na rzecz pomocy rodzinie	Dalszy wzrost problemu alkoholowego w rodzinach
Chęć do pomocy rodzinom i zainteresowanie ze strony instytucji pracujących na rzecz rodziny	Niska wiedza wśród mieszkańców powiatu na temat inicjatyw związanych z pomocą rodzinom	Uzyskanie dofinansowania na inicjatywy z budżetu państwa	Wystąpienie całkowitego braku wiedzy o inicjatywach związanych z pomocą rodzinom
Dostępność warsztatów i szkoleń na temat uzależnień i przemocy	Brak całodobowych ośrodków dla osób doświadczających przemocy	Uzyskanie dofinansowania na inicjatywy z funduszy Unii Europejskiej	Powielanie złych wzorców wśród dzieci osób uzależnionych

Odpowiednie kwalifikacje zawodowe osób zatrudnionych w instytucjach działających na rzecz rodzin	Brak skutecznych działań mających na celu rozwiązanie konfliktów rodzinnych i terapii dla sprawców	Skuteczna walka z problemem alkoholizmu w rodzinie	Wzrost zjawiska przemocy w rodzinie
Dobra atmosfera w rodzinie, sprzyjająca wychowaniu	Rosnąca liczba ofiar przemocy w rodzinie	Współpraca rodzin i instytucji na rzecz zapobiegania uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży	Zwolnienia wśród specjalistycznych grup interdyscyplinarnych ze względu na nawał obowiązków
Sprawna współpraca i komunikacja wśród pracowników instytucji działających na rzecz rodziny	Brak dostępu do terapii rodzinnej i małżeńskiej	Zmniejszenie skali problemu przemocy w rodzinie	Wzrost problemu uzależnień u dzieci i młodzieży
Dobre inicjatywy pomocowe dla rodzin	Niewystarczające dofinansowanie inicjatyw pomocowych dla rodzin	Rozwój działalności psychoedukacyjnej dla sprawców i osób doświadczających przemocy	Narażenie ofiar przemocy na dalsze przebywanie ze sprawcą
Dostęp do specjalistycznych porad	Brak zainteresowania warsztatami dotyczącymi przeciwdziałania uzależnieniom ze strony rodziców	Zapewnienie schronienia ofiarom przemocy	Rozpad rodzin i więzi rodzinnych

Piecza zastępcza

W stosunku do rodzin, które nie są w stanie zapewnić dzieciom właściwej opieki i wychowania, a tym samym są bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, nie dokonują przy pomocy asystentów rodzin bądź wsparcia pracowników socjalnych, istotnych postępów w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, należy podjąć odpowiednie kroki prawne poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej – tymczasowej formie opieki. W roku 2012 ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła istotne zmiany dotyczące rodzicielstwa zastępczego. Jej celem jest przede wszystkim wsparcie rodziny naturalnej w przezwyciężaniu trudności dnia codziennego, a kiedy nie jest ona w stanie tymczasowo sprawować opieki nad dziećmi, wspierać rodziny zastępcze w opiece nad powierzonym im dzieciom. Piecza zastępcza nie tylko zapewnia pracę z rodziną zastępczą ale ma na celu również pracę z rodziną naturalną w celu powrotu do niej dziecka bądź, jeśli jest to niemożliwe, do przysposobienia dziecka przez kandydatów na rodziców adopcyjnych lub rodziców zastępczych, u których to dziecko przebywa. Piecza zastępcza zapewnia dziecku przygotowanie do wejścia w samodzielne życie i zaspokojenie jego podstawowych potrzeb. O umieszczeniu dziecka w pieczy decyduje sąd. Piecza zastępcza sprawowana jest w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Do rodzinnych form pieczy zastępczej należą: rodziny zastępcze: spokrewnione, niezawodowe, zawodowe (w tym: zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne), rodzinne domy dziecka. Do instytucjonalnych form pieczy zastępczej należą: placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo- terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

System pieczy zastępczej w powiecie sztumskim jest zarządzany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Instytucja ta obecnie monitoruje i otacza opieką 82 rodziny zastępcze, z czego:

- 39 to rodziny zastępcze spokrewnione,
- 30 to rodziny zastępcze niezawodowe,
- 8 to zawodowe rodziny zastępcze,
- 2 to zawodowe specjalistyczne rodziny zastępcze,

- 2 to zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego,
- 1 to rodzinny dom dziecka.

W tych rodzinach w roku 2015 było umieszczonych 159 dzieci.[4]

Tabela nr 1. Struktura rodzin zastępczych w powiecie sztumskim w latach 2013-2015.

Forma rodzinnej pieczy zastępczej	**2013**		**2014**		**2015**	
	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin
Rodziny spokrewnione	62	48	54	41	49	39
Rodziny niezawodowe	61	36	58	31	56	30
Rodziny zawodowe	48	9	41	9	35	8
Rodziny zawodowe specjalistyczne	5	2	5	2	5	2
Rodziny zawodowe pogotowia rodzinne	8	2	8	2	7	2
Rodzinne domy dziecka	0	0	0	0	7	1
Łącznie	***184***	***97***	***166***	***85***	***159***	***82***

Analizując powyższe dane, stwierdza się stopniowe zmniejszenie liczby rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Sztumskiego. Można sugerować, iż wynika to z wejścia w życie nowej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a tym samym obowiązku współpracy z rodziną naturalną i wsparcia jej w problemie bezradności opiekuńczo-wychowawczej. Dodatkowo wyszczególniając

[4] Sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sztumie za lata 2013, 2014, 2015.

typy rodzin zastępczych, najwięcej jest rodzin zastępczych spokrewnionych, stanowią one obecnie 47,5 % ogólnej liczby rodzin. Tak znacząca ilość rodzin zastępczych spokrewnionych w porównaniu do pozostałych rodzin zastępczych, świadczy o częstszym przejęciu przez rodzeństwo, dziadków opieki nad małoletnimi. Niewystarczająca jest natomiast liczba rodzin zastępczych zawodowych specjalistycznych, a także pełniących funkcję pogotowia rodzinnego.

PCPR w Sztumie monitoruje funkcjonowanie wszystkich rodzin zastępczych na terenie powiatu sztumskiego. Zapewnia im pomoc finansową zgodnie z ustawą o wspieraniu rodzin i systemie pieczy zastępczej, wsparcie specjalistów oraz koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej ma za zadanie m.in.: udzielanie pomocy rodzinom zastępczym w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej; zapewnianie dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej; udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej.

Do najczęściej występujących problemów, z którymi zmaga się rodzina zastępcza objęta wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej zalicza się:

1) problemy opiekuńczo-wychowawcze,
2) brak motywacji dzieci do nauki,
3) nieodpowiednie relacje z rodzicami naturalnymi.

Najczęściej występujące problemy, z którymi zmagają się usamodzielniający się wychowankowie objęci wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej to:

1) brak motywacji do nauki,
2) nierealizowanie indywidualnych programów usamodzielnień,
3) problem ze znalezieniem pracy, problemy finansowe,
4) warunki mieszkaniowe.

Do dodatkowych zadań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie należy także między innymi:

- Organizowanie wsparcia dla wychowanków usamodzielniających się,

- Organizowanie wsparcia dla rodzin zastępczych, zarówno w formie materialnej, jak i szkoleniowej oraz poradniczej,
- Realizowanie 3-letnich programów rozwoju pieczy zastępczej.

W ramach inicjatyw dla rodzin zastępczych w ostatnich trzech latach organizowane były spotkania grup wsparcia. Podczas zajęć rodzice zastępczy dowiadywali się jak radzić sobie z dziećmi trudnymi, dziećmi z FAS i ADHD, jak skutecznie rozmawiać z dziećmi i rodzinami biologicznymi. Dodatkowo odbywały się warsztaty z samorozwoju oraz z radzenia sobie ze stresem i zniechęceniem. Równolegle do spotkań grup wsparcia odbywały się zajęcia terapeutyczne dla dzieci z rodzin zastępczych.

Poza spotkaniami grup wsparcia Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sztumie zorganizowało w okresie ostatnich lat:

- VI Powiatowy Piknik Środowisk Zastępczych,
- Dzień Rodzicielstwa Zastępczego,
- Współfinansowanie wyjazdu dzieci z rodzin zastępczych do Rodzinnego Parku Rozrywki Nowa Holandia,
- Zabawa mikołajkowa,
- Wyjazd do aquaparku,
- Kulig,
- Współfinansowanie kolonii,
- Współfinansowanie diagnozy FAS,
- Współfinansowanie psychoterapii dla dziecka z zaburzeniami zachowania.[5]

Poza rodzinami zastępczymi na terenie powiatu funkcjonują także dwie całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego: Dom dla Dzieci w Szropach oraz Dom dla Dzieci w Dzierzgoniu. Ośrodki posiadają łącznie 28 miejsc. Na dzień 31 grudnia 2015r. w Domu dla Dzieci w Szropach przebywało 12 dzieci (w tym 2 wychowanków MOW), w wieku od 10 do 17 lat. Natomiast w Domu

---

[5] Tamże.

dla Dzieci w Dzierzgoniu przebywało 14 dzieci (w tym 2 wychowanków MOW), w wieku od 15 do 22 lat.

Placówki te prowadzone są przez Fundację Społeczną „Bona Fide" w Dzierzgoniu. Z powierzonego zadania Fundacja wywiązuje się w sposób prawidłowy. W placówkach zatrudniona jest wykwalifikowana kadra. Pracownicy Fundacji zapewniają dzieciom pogodną, rodzinną atmosferę, stwarzają godne warunki do życia wychowankom i zwiększają szanse na dalsze funkcjonowanie w społeczeństwie.

Powstanie placówek w 2011r. było istotnym elementem w polityce społecznej powiatu, zapewniło zabezpieczenie miejsc dzieciom powyżej 10-go roku życia pozbawionym właściwej opieki i wychowania rodziców oraz wymagającym pracy socjalizacyjnej.

W ramach ustawowych zadań przy PCPR w Sztumie działa Punkt Interwencji Kryzysowej, w ramach którego udzielono:

- Porady socjalne (158 udzielonych w roku 2014)
- Porady psychologiczne (333 udzielonych w roku 2014)
- Porady prawne (18 udzielonych w roku 2014)

W roku 2013 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zrealizowało także projekt *Uwierz w siebie* skierowany do usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych i ośrodków wychowawczych. Działanie to było realizowane w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie. Celami szczegółowymi projektu było:

- Podniesienie kwalifikacji zawodowych uczestników projektu z terenu powiatu sztumskiego, poprzez udział w kursach, szkoleniach oraz kontynuowanie nauki na różnych poziomach edukacyjnych,
- Kształtowanie postaw samodzielności uczestników z powiatu sztumskiego,
- Poprawa stanu zdrowia uczestników z powiatu sztumskiego.[6]

---

[6] Tamże.

PIECZA ZASTĘPCZA

ANALIZA SWOT

Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
Wykwalifikowany zespół specjalistów monitorujący i wspierający rodziny zastępcze	Mała liczba rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcje pogotowia rodzinnego	Zwiększenie liczby zawodowych rodzin zastępczych pełniących funkcje pogotowia rodzinnego	Brak miejsc w rodzinach zastępczych pełniących funkcje pogotowia rodzinnego
Spotkania grup wsparcia	Mała liczba uczestniczących w grupach wsparcia	Zwiększenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodzin zastępczych	Niska frekwencja rodzin zastępczych na grupach wsparcia
System porad psychologicznych, socjalnych i prawnych	Niewystarczające wsparcie specjalistyczne dla rodzin zastępczych	Zwiększenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodzin zastępczych	Zwiększająca się bezradność rodziców zastępczych
Tradycja organizowania Powiatowego Pikniku Środowisk Zastępczych	Mniejsze zainteresowanie integracją rodzin zastępczych wśród rodz. zast. spokrewnionych	Wymiana doświadczeń wśród rodzin zastępczych	Brak komunikacji, współpracy i integracji w środowisku rodzin zastępczych
Przeprowadzenie rocznego projektu dla usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych	Brak odpowiedniego przygotowania i wsparcia dla usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych	Pozyskanie większych funduszy na wsparcie rodzin zastępczych, a także usamodzielniających się wychowanków	Brak odpowiedniego „startu w dorosłe życie" wychowanków opuszczających rodziny zastępcze i placówki

Niepełnosprawni

Niepełnosprawność to stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, który trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych (według ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych). Zadaniem samorządów terytorialnych jest przede wszystkim rehabilitacja osób z niepełnosprawnością. Przez rehabilitację osób niepełnosprawnych rozumie się:

- Rehabilitację zawodową, czyli ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

- Rehabilitację społeczną, która ma na celu umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w życiu społecznym.

Powiat Sztumski podejmuje liczne działania mające na celu poprawienie jakości życia osób niepełnosprawnych w wielu wymiarach. Jeśli chodzi o realizację zadań finansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych to w latach 2013-2014 PCPR w Sztumie:

- Zwróciło koszty wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej,
- Dofinansowało koszty działania warsztatów terapii zajęciowej dla 26 osób,
- Dofinansowało uczestnictwo 230 osób w turnusach rehabilitacyjnych,
- Dofinansowało likwidację barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych na wnioski indywidualnych osób niepełnosprawnych,
- Dofinansowało zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,

- Dofinansowało sport, kulturę, rekreację i turystykę osób niepełnosprawnych[7]

Ponadto w Powiecie Sztumskim funkcjonuje Zakład Aktywności Zawodowej w Sztumie, który to zatrudnia 70 osób niepełnosprawnych w stopniu umiarkowanym i znacznym. Osoby niepełnosprawne pracują w czterech działach produkcji: usługi gastronomiczno- cateringowych, stolarnia, szwalnia i papiernia. Natomiast 26 osób pracuje w działalności obsługowo- rehabilitacyjnej. Zajęcia rehabilitacyjne prowadzone są w trzech blokach zadaniowych: rehabilitacja ruchowa, terapia zajęciowa, praca socjalna.

Pracownicy osiągający odpowiedni poziom sprawności społecznej i zawodowej kierowani są do zakładów pracy chronionej lub na „otwarty rynek".

Jednak Powiat Sztumski boryka się także z licznymi problemami w związku ze wspieraniem osób niepełnosprawnych. Podczas Spotkania w Starostwie Powiatowym to zagadnienie zajęło znaczną część dyskusji o problemach społecznych. Jako pierwszy problem pojawiło się niedostosowanie oferty do potrzeb jakie mają powiat i poszczególne gminy w kwestii osób niepełnosprawnych. Często osoby do których skierowana jest inicjatywa nie są na tyle sprawne by z niej skorzystać, bądź wymogi wiekowe uniemożliwiają im udział.

Poza niedopasowaniem oferty do potrzeb istnieje także problem z zaufaniem do instytucji i ich inicjatyw. Obecni na spotkaniu wspominali o częstej niechęci rodziców osób niepełnosprawnych do uczestniczenia ich podopiecznych w organizowanych zajęciach. Rodzice często mają niską wiarę w możliwości niepełnosprawnego dziecka, nie dają mu możliwości nawet częściowego usamodzielnienia. Poza tym także same dorosłe osoby niepełnosprawne trudno namówić do uczestniczenia. Powodem oprócz zaufania jest także zwątpienie w sens zajęć i warsztatów.

Problemem są także wymogi lokalowe. Podczas spotkania także wspomniane zostało, że bardzo szczegółowe wymogi lokalowe do organizacji różnego rodzaju

---

[7] Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sztumie za rok 2013; Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sztumie za rok 2014.

przedsięwzięć dla osób niepełnosprawnych są barierą nie do pokonania. Pomimo dostępu do różnego rodzaju placówek i świetlic, nie jest możliwe wystąpienie o dofinansowanie inicjatyw.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ			
ANALIZA SWOT			
Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
Umiejętne korzystanie z funduszy PFRON	Mało miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych	Zwiększenie ilości miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych	Wzrost bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych
Funkcjonowanie warsztatów terapii zajęciowej	Wysoka niesamodzielność osób niepełnosprawnych	Pozyskiwanie większych funduszy z PFRON i funduszy Unii Europejskiej	Brak chętnych osób do uczestniczenia w inicjatywach na rzecz osób niepełnosprawnych
Wdrożenie funkcjonowania grupy wsparcia przy WTZ	Brak zaufania rodziców osób niepełnosprawnych do instytucji i inicjatyw	Zwiększenie poziomu samodzielności osób niepełnosprawnych	Całkowite uzależnienie osób niepełnosprawnych od rodziców i opiekunów
Stopniowe zmniejszanie barier architektonicznych i transportowych	Niewystarczające środki finansowe	Wyeliminowanie barier architektonicznych w miejscach uczęszczanych przez osoby niepełnosprawne	Brak programów dofinansowujących tego typu przedsięwzięcia
Dobrze rozeznany i wykwalifikowany zespół pracowników Ośrodków Pomocy Społecznej	Mało inicjatyw ogólno integracyjnych	Zwiększenie zaufania do instytucji i inicjatyw powstałych dla osób niepełnosprawnych	Izolowanie się osób niepełnosprawnych od społeczeństwa

Osoby starsze

Obecnie można zaobserwować starzenie się społeczeństwa. Wokół widać wiele osób starszych, ich znaczna liczba zalicza się do osób niepełnosprawnych. Jednak jest także wiele sprawnych i pełnych energii osób na emeryturze. Duża liczba tych osób jest jednak samotna, nie ma kontaktu z rodziną i nie utrzymuje kontaktów towarzyskich. A nawet jeśli jest aktywna towarzysko, to trudno o ofertę kulturalną czy rozrywkową w mniejszych gminach czy nawet powiatach skierowaną konkretnie do osób starszych. Takie inicjatywy sporadycznie się pojawiają, jednak dopiero w 2014 roku ruszyła inicjatywa Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej o nazwie Aktywność Społeczna Osób Starszych.

Gmina Sztum skorzystała z dofinansowań. Od maja do grudnia 2014 roku realizowany był projekt pn. *Aktywny senior darem serca dla potrzebujących.* Projekt miał na celu utrzymanie i zwiększanie sprawności fizycznej i psychicznej osób starszych. Obejmował on zajęcia terapeutyczne, rekreacyjne, edukacyjne i kulturalne. Poza tym, w październiku 2014 roku zainaugurowany został pilotażowy Program Teleopieki, tzw. Guzika Życia. Jak można przeczytać na stronie gminy: *Program ten zapewnił mieszkańcom miasta i gminy Sztum bezpłatną, telefoniczną opiekę domową, polegającą na elektronicznym całodobowym monitoringu i przyzywaniu natychmiastowej pomocy w przypadku zagrożenia życia, zdrowia, bezpieczeństwa osób starszych i osób z niepełnosprawnościami w miejscu ich zamieszkania.* Dodatkowo we wrześniu zorganizowany został konkurs *Senior w obiektywie i za obiektywem,* który miał na celu pobudzenie wrażliwości artystycznej u seniorów, a także zachęcenie ich do aktywności. Ponadto część skierowana do pozostałych mieszkańców miała zwrócić uwagę na życie i los osób starszych. [8] Kolejnym realizowanym projektem na rzecz osób starszych był projekt „Eko senior- edukacja ekologiczna osób starszych z terenu Miasta i Gminy Sztum oraz budowanie więzi międzypokoleniowej".

Osoby starsze uczestniczą również w Uniwersytecie Trzeciego Wieku – przy Sztumskim Centrum Kultury.Uniwersytet działa od 2007 roku. Skupia rokrocznie ok. 100 osób w wieku od 50 do 80 lat. Rok akademicki trwa od 1 października do 30 maja.

---

[8] https://www.sztum.pl/Guzik-Zycia,1021,pl.html, 15.09.15.

Studentom oferuje się zarówno zajęcia cykliczne, takie jak: fitness, joga, wycieczki piesze, lektoraty językowe, warsztaty komputerowe, rękodzielnicze, muzyczne, fotograficzne, teatralne. Ponadto organizowane są comiesięczne wykłady o bardzo różnorodnej tematyce, wyjazdy do teatrów, opery, wycieczki, warsztaty kulinarne, spotkania integracyjne.

Ciekawym przedsięwzięciem na terenie Miasta i Gminy Sztum jest również funkcjonowanie Dziennego Ośrodka Wsparcia dla osób powyżej 60 roku życia, który został utworzony dzięki wsparciu finansowemu Miasta i Gminy Sztum w ramach realizacji zadania publicznego z zakresu pomocy społecznej, pn. „Dzienny ośrodek wsparcia darem serca dla potrzebujących". Do realizacji tego zadania zobowiązało się Stowarzyszenie Pomocy Osobom Przewlekle Chorym Dar Serca w Sztumie. Dzienny Ośrodek Wsparcia daje seniorom możliwość poprawienia swojej sprawności fizycznej poprzez udział w zajęciach usprawniających pod kierunkiem rehabilitanta. Ponadto zapewnia pomoc pielęgniarską, fizjoterapeutę, terapię zajęciową, zajęcia kulturalne i rekreacyjne oraz masaże. Zadanie to jest finansowane dla 10 uczestników.

Ponadto Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sztumie oferuje seniorom uczestnictwo w programie „Kawa dla seniora". Jednak inicjatywy te były głównie dla mieszkańców gminy i miasta Sztum.

W badaniu Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych jedną z grup społecznych najbardziej zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem według dorosłych mieszkańców powiatu są właśnie osoby starsze. Aż 40% ankietowanych wskazało właśnie tę grupę.

Z kolei na spotkaniu w Starostwie Powiatowym dyskusja dotykała sfer braków w tej kwestii. Mówiono o pomysłach takich jak Domy Dziennego Pobytu dla seniorów, o utworzeniu większej ilości Domów Seniora i wzbogacaniu ich oferty. Wywiązała się także rozmowa na temat tego czy rzeczywiście istnieje potrzeba aktywizacji osób starszych i ostatecznym wnioskiem było, że jednak jest to kwestia ważna i warta wsparcia.

OSOBY STARSZE

ANALIZA SWOT

Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
Dużo dobrych inicjatyw w mieście i gminie Sztum	Mało inicjatyw ogólnopowiatowych	Więcej inicjatyw ogólnopowiatowych i w mniejszych gminach	Seniorzy w mniejszych gminach wykluczeni społecznie
Świadomość mieszkańców powiatu o problemach grupy społecznej jaką są seniorzy	Mała liczba Klubów Seniora	Więcej Klubów Seniora na terenie powiatu	Rosnąca liczba niepełnosprawnych wśród coraz młodszych seniorów
Atrakcyjne położenie powiatu umożliwiające seniorom aktywne spędzanie czasu	Brak integracji i wzajemnej pomocy pomiędzy seniorami i młodszymi mieszkańcami	Zorganizowanie wolontariatu na rzecz osób starszych	Rosnący problem depresji wśród seniorów
Dużo wolnego czasu i dyspozycyjność	Niski poziom życia osób starszych	Rozwój organizacji pozarządowych i wolontariatu działających na rzecz osób starszych	Wzrost liczby osób samotnych

W rozumieniu przepisów ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, która obowiązuje urzędy pracy, osobą bezrobotną jest osoba poszukująca zatrudnienia, która ukończyła 18 rok życia (pełnoletnia), nie osiągnęła wieku emerytalnego, aktualnie nie uczy się na żadnym szczeblu kształcenia lub nie jest skierowana na szkolenie przez PUP, jest zameldowana lub pozostaje w Polsce legalnie.

Bezrobocie jest bezpośrednio połączone ze zjawiskiem ubóstwa, często jest także jego bezpośrednią przyczyną. Czym jest ubóstwo? W podręczniku akademickim *Polityka społeczna* jest napisane:

W nauce o polityce społecznej najczęściej przyjmuje się definicje wiążące zjawisko ubóstwa z niezaspokojeniem potrzeb ludzkich, nie ograniczając ich jedynie do wymiaru ekonomicznego. W takim ujęciu ubóstwa nie zawęża się wyłącznie do braku lub ograniczonych dochodów potrzebnych do zaspokojenia potrzeb, lecz rozumie się przez to pojęcie również „[...] zespół innych deprywacji z niedostatkiem tym silnie spokrewnionych".[9]

Czyli ubóstwem można nazwać stan materialny, w którym uniemożliwione jest zaspakajanie podstawowych potrzeb człowieka, czyli na przykład jedzenia czy miejsca do zamieszkania. Zadaniem polityki społecznej powinno być w pierwszej kolejności przeciwdziałanie długotrwałemu bezrobociu oraz wspomaganie osób i rodzin w trudnej sytuacji finansowej.

W powiecie sztumskim z racji statusu bezrobotnego w roku 2013 pomoc społeczną otrzymało 1535 osób, natomiast w roku 2014 było to 1358 osób. Z kolei jeśli chodzi o pomoc społeczną dla ubogich to w 2013 roku otrzymało ją 1704 osoby, a w roku 2014 1520 osób. Jak widać w obu przypadkach tendencja jest pozytywna, liczba osób spada, jednak nadal jest to znacząca liczba w stosunku do liczby mieszkańców powiatu.

Jeśli chodzi o działania, to Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sztumie wspólnie z Ośrodkami Pomocy Społecznej oraz Powiatowym Urzędem Pracy

---

9 Firlit-Fesnak G., Szylko-Skoczny M., *Polityka Społeczna,* Warszawa 2007.

w Sztumie, w okresie od początku stycznia do końca marca 2015r. realizowało pilotażowy projekt „*Schematom STOP! Wspólne działania instytucji pomocy społecznej i instytucji rynku pracy - pilotaż*". Projekt był współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. W projekcie wzięło udział 10 rodzin wraz z otoczeniem. Jak można przeczytać w Diagnozie Zagrożeń Społecznych Sztum 2015:

Celem ogólnym projektu było utworzenie skoordynowanego (obejmującego powiat i gminy) systemu współpracy instytucjonalnej wobec rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym z tytułu bezrobocia lub pozostawania w trwałym pokoleniowym bezrobociu i niemożności wyjścia z systemu świadczeń pomocy społecznej, a także testowe wypracowanie nowych instrumentów rodzinnej aktywizacji i integracji społecznej.

W ramach tego projektu zaadaptowane zostało także Centrum dla rodzin, gdzie jest organizowane są warsztaty, szkolenia i kursy.

Ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu sztumskiego realizują również liczne projekty w ramach aktywizacji społeczno -zawodowej osób bezrobotnych.

Natomiast na terenie Miasta i Gminy Sztum istnieje Klub Integracji Społecznej. W okresie od 2 maja 2014r. do 30 czerwca 2015r. Miejsko -Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sztumie realizował projekt pod nazwa „Razem łatwiej – KIS Sztum", współfinansowany przez Unię Europejską w ramach EFS. W ramach projektu został utworzony Klub Integracji Społecznej, który nadal funkcjonuje w strukturach MGOPS. Program KIS skierowany jest do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które poprzez uczestnictwo w projekcie dążą do poprawy aktualnej sytuacji życiowej. Uczestnicy Klubu mają możliwość skorzystania z zajęć grupowych z psychologiem o doradcą zawodowym oraz z porad specjalistów.

W badaniu Diagnoza Zagrożeń Społecznych Sztum 2015, w części dla dorosłych mieszkańców, zagadnienie bezrobocia było szeroko podjęte. W ciągu swojego życia bezrobocia doświadczyło 62,7% respondentek oraz 66% respondentów, a ogólny procent osób to 64,4%. To więcej niż w ogólnopolskim badaniu CBOS-u, gdzie procent wyniósł 41%. Oznacza to, że bezrobocie jest znaczącym problemem w powiecie sztumskim. Jeśli chodzi o opinie mieszkańców dotyczące szans znalezienia zatrudnienia, to aż 72% ocenia je jako niewielkie. Mniej więcej co czwarta osoba

zadeklarowała, że w jej gospodarstwie domowym jest osoba bezrobotna. Taka sytuacja rzutuje widocznie na zamożność gospodarstw domowych. Tylko 14,9% badanych określa swoje dochody jako takie, które oprócz zaspakajania potrzeb pozwalają również na oszczędzanie.

Co prawda zaledwie 19,8% badanych mieszkańców powiatu sztumskiego posiada wiedzę na temat działań prowadzonych przez władze lokalne, które zapobiegają bezrobociu czy wykluczeniu społecznemu. Jednak znacząca większość z tych badanych posiada wiedzę właśnie o szkoleniach i kursach dla osób bezrobotnych. Warto więc podjąć jak najwięcej działań informacyjnych i promocyjnych.

BEZROBOCIE I UBÓSTWO

ANALIZA SWOT

Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
Świadomość istnienia problemu bezrobocia wśród mieszkańców powiatu	Umiarkowanie wysoki poziom deklarowanego bezrobocia	Zmniejszenie poziomu bezrobocia dzięki programom zapobiegania i doszkalaniu	Zwiększanie się liczby osób bezrobotnych i ubogich
Wypracowanie systemu współpracy instytucjonalnej wobec rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym z tytułu bezrobocia	Niski procent osób o zadawalających dochodach	Dalszy rozwój systemu współpracy między instytucjami na rzecz walki z bezrobociem	Zjawisko dziedziczenia biedy
Istniejące systemy szkoleń i kursów dla osób bezrobotnych	Niska świadomość społeczna co do istnienia inicjatyw zapobiegających wykluczeniu społecznemu i bezrobociu	Zapobiegnięcie bezrobociu i ubóstwu wielopokoleniowemu, poprzez dotarcie do dzieci z rodzin dotkniętych tymi problemami	Rodziny żyjące w ubóstwie bez pomocy, ze względu na brak wiedzy o inicjatywach

System świadczeń dla rodzin dotkniętych bezrobociem i ubóstwem		Rozwój postaw przedsiębiorczych i zaradnych wśród młodych mieszkańców powiatu	
Zmniejszająca się liczba osób otrzymujących pomoc społeczną z tytułu bezrobocia lub ubóstwa		Rozwój przedsiębiorstw i usług na terenie powiatu	

Alkoholizm i inne uzależnienia są poważnym problemem społecznym. Są nie tylko dotkliwe dla osoby uzależnionej i jej rodziny, ale także dla całej społeczności. Osoby uzależnione często powodują wypadki na drogach, wszczynają bójki i awantury oraz popełniają innego rodzaju przestępstwa. Ponadto uzależnienia generują także inne problemy społeczne takie jak bezrobocie, przemoc domowa czy ubóstwo. Należy dokładać wszelkich starań by przeciwdziałać uzależnieniom jak najwcześniej i pomagać osobom już tkwiącym w nałogu.

W badaniu *Diagnoza Zagrożeń Społecznych Powiat Sztumski 2015* zarówno wśród osób dorosłych jak i dzieci i młodzieży został podjęty temat uzależnień. Problem alkoholizmu został w części badania skierowanej do dorosłych mieszkańców uznany za jeden z najistotniejszych problemów społecznych. Jako bardzo poważny określiło go 13% badanych, jako poważny 40% i jako umiarkowany 49%. Z kolei przy pytaniu o osoby zagrożone wykluczeniem, osoby uzależnione zostały wskazane jako najbardziej zagrożone, aż 48,5% badanych wskazało właśnie tę grupę. Większość mieszkańców (55,4%) postrzega alkohol jako towar szczególny i uważa, że dostęp do niego powinien ograniczony i kontrolowany. Widać, że problemy związane z uzależnieniami są dla mieszkańców zauważalne, widzą oni także wynikające z niego zagrożenia społeczne. Badani są także świadomi, że potrzebna jest profilaktyka uzależnień i odgórna kontrola sprzedaży produktów alkoholowych.

Jeśli chodzi o zauważalny wzrost spożycia, to taki sam procent osób (46,5%) zauważyło wzrost, co nie zauważyło zmiany, a ponadto 7% badanych uważa, że spożycie zmalało. Jedynie około jedna piąta (21,8%) mieszkańców powiatu sztumskiego odpowiedziało w badaniu, że posiada wiedzę na temat prowadzonych lokalnie działań, których celem jest przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniom. Na podstawie deklaracji trudno stwierdzić czy spożycie utrzymuje się stale na tym samym poziomie, czy problem się zwiększa. Jednak biorąc pod uwagę wyniki, raczej nie maleje.

Jeśli chodzi o częstotliwość picia alkoholu to 51% badanych kobiet oraz 60% badanych mężczyzn w powiecie sztumskim pije alkohol okazjonalnie, czyli raz na jakiś

czas, dalszy rozkład odpowiedzi kształtował się następująco: 15,7% badanych kobiet oraz 12% badanych mężczyzn nie pije alkoholu w ogóle, 13,7% badanych kobiet oraz 18% badanych mężczyzn – kilka razy w miesiącu, 2% badanych mężczyzn spożywa napoje alkoholowe więcej niż raz w tygodniu, 2% mężczyzn pije alkohol prawie codziennie, a 19,6% kobiet oraz 6% mężczyzn spożywa alkohol średnio raz w miesiącu. Deklaracje obrazują umiarkowaną częstotliwość spożycia alkoholu, widać jednak, że mężczyźni w powiecie sztumskim spożywają alkohol częściej niż kobiety.

W kwestionariuszu znajdowało się także pytanie o to jak często pijesz różne rodzaje alkoholu. Wśród ankietowanych mieszkańców powiatu napoje wysokoprocentowe przynajmniej raz w ciągu roku piło 69,3% badanych, a 12,9% z nich piło je 10 lub więcej razy. W przypadku wina 65,3% przynajmniej raz w roku, a 6% 10 lub więcej razy. Natomiast piwo przynajmniej raz w roku piło 65,3% badanych, a 22,8% piło 10 lub więcej razy. Widoczne więc jest wysokie spożycie piwa, szczególnie jeśli chodzi o procent pijących umiarkowanie często.

Ankietowani zostali także zapytani czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczyli lub byli świadkami różnego rodzaju nieprzyjemnych sytuacji z osobami przejawiającymi agresję po spożyciu alkoholu. Wyniki kształtowały się następująco:

- 37,6% badanych nie było świadkiem ani uczestnikiem tego typu wydarzeń
- 39,6% respondentów doświadczyło lub było świadkiem głośnego i nagannego zachowania młodzieży
- 19,8% doświadczyło awantury
- 19,8% osób doświadczyło wandalizmu
- 13,9% ankietowanych doświadczyło bójki
- 5,9% osób doznało bezpośredniej krzywdy w postaci kradzieży, pobicia lub wulgaryzmów.

Z badania wynika więc, że najbardziej widoczne i dotkliwe dla mieszkańców jest zachowanie młodzieży po alkoholu.

Badani zostali także poproszeni o wybranie definicji alkoholizmu z kilku możliwych odpowiedzi (można było zaznaczyć kilka). Najwięcej osób (69,3%) udzieliło odpowiedzi, że jest to utrata kontroli nad własnym życiem. Następnie 48,5% określiło alkoholizm jako chorobę, którą można powstrzymać; 25,7% jako problemy z

silną wolą, 20,8% jako chorobę nieuleczalną i 15,8% jako sposób na życie. Widać, że dorośli mieszkańcy są w większości świadomi czym jest alkoholizm i jakie mogą być przyczyny i skutki.

Ostatnim pytaniem jeśli chodzi o spożywanie alkoholu było pytanie o możliwe motywy picia. Dominowały: chęć zapicia problemów i smutków (65,3%) oraz chęć wyluzowania się (58,4%). Innymi wskazywanymi motywami były: presja ze strony znajomych (32,7%) i brak alternatywnych możliwości spędzania wolnego czasu (29,7%). Jak widać wśród dorosłych mieszkańców dość często obserwuje się sytuacje, w których picie alkoholu jest odpowiedzią na stres, smutki czy po prostu jedynym sposobem na spędzenie czasu ze znajomymi. Podjęte działania powinny zmierzać do rozprzestrzenienia informacji na temat dostępnych terapii, a także propagować wśród osób dorosłych inne, zdrowe sposoby spędzania czasu.

W badaniu oprócz alkoholizmu badane były także opinie i postawy w kwestii narkotyków. Pierwszym pytaniem było czy ankietowani znają osobę zażywającą narkotyki. W podziale na płeć, który w tym przypadku wydaje się zasadny, wyniki kształtują się następująco:

- 64,7% kobiet deklaruje, że nie zna żadnej osoby, która zażywa narkotyki, a 19,6% badanych kobiet deklaruje, że zna do 5 osób, które zażywają narkotyki.
- 58% przyznaje, że nie zna nikogo, 36% badanych mężczyzn deklaruje, że zna do 5 osób, 2% mężczyzn zna od 5 do 10 osób, a 2% mężczyzn ponad 10 osób, które zażywają narkotyki.

Występuje więc widoczna różnica w środowisku dorosłych kobiet i mężczyzn jeśli chodzi o narkotyki. Jednak jak widać nie jest to problem bardzo widoczny i obserwowany przez mieszkańców na co dzień. Do zażycia narkotyków przynajmniej raz przyznało się 3,9% badanych kobiet oraz 6% badanych mężczyzn. Jest to mniejszy procent niż w badaniach ogólnopolskich, co może sugerować, że wśród dorosłych mieszkańców powiatu sztumskiego problem zażywania narkotyków nie jest bardzo poważny.

Także w badaniu dzieci i młodzieży z powiatu sztumskiego szeroko zostało poruszane zagadnienie uzależnień. Uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych zostali zapytani czy kiedykolwiek zdarzyło im się wypić alkohol,

zażyć narkotyki czy dopalaczy. Zestawienie to doskonale przedstawi poniższa tabelka przygotowana w ramach *Diagnozy Zagrożeń Społecznych Powiat Sztumski 2015:*

Problem społeczny	**Szkoły Podstawowe**	**Gimnazjum**	**Szkoły Ponadgimnazjalne**
N	**%**	**%**	**%**
Picie alkoholu	**19,9**	**64,1`**	**86,6**
Palenie papierosów	**13**	**47,7**	**55,8**
Używanie narkotyków	**1,2**	**14,1**	**20,7**
Używanie dopalaczy	**1,9**	**3,9**	**5**

Co wynika z powyższej tabelki? Pierwszym nasuwającym się wnioskiem jest to, że wraz z wiekiem zwiększa się spożycie alkoholu, palenie papierosów i sięganie po substancje psychoaktywne. W przypadku każdego rodzaju używek najniższy procent sięgających występuje wśród dzieci ze szkoły podstawowej, a najwyższy wśród młodzieży ponadgimnazjalnej. Istotnym jest więc by jak najwcześniej rozpoczynać edukacje profilaktyczną, zarówno jeśli chodzi o palenie tytoniu, jak i alkohol czy narkotyki. Ponadto warto zwrócić uwagę na to, że wśród gimnazjalistów i uczniów szkół ponadgimnazjalnych dosyć wysoki jest procent uczniów sięgających po alkohol i papierosy. Jeśli chodzi o sięganie po narkotyki i dopalacze, to procent nie jest znacząco wysoki. Inne pytanie dotyczyło upicia się do utraty przytomności. Taka sytuacja przynajmniej raz przytrafiła się 25,4% gimnazjalistów oraz 39% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej.

Dalej pojawiła się kwestia dostępu młodych ludzi do substancji psychoaktywnych. Większość badanych określiła go jako łatwy, co jest dość niepokojącą deklaracją. Być może opiekunowie i rodzice zbyt rzadko zwracają uwagę na to po co sięgają ich pociechy. Na to wskazuje również deklaracja badanych uczniów, że stosunkowo często ich rodzice nie wiedzą o tym, że znajdują się pod wpływem alkoholu czy narkotyków. Przydatne mogłyby być spotkania z rodzicami dotyczące uzależnień, być może do uczestnictwa mogłyby przekonać ich właśnie wyniki badań.

Jako pozytywny można ocenić fakt, że w badaniu uczniowie na wszystkich szczeblach w większości określili swoje relacje z rodzicami jako dobre. Poza tym dostrzegają ryzyko związane z zażywaniem narkotyków, a większość deklaruje, że nie sięgnęłoby po nie nawet gdy byłaby okazja. Jeśli chodzi o dopalacze, to znacząca większość po nie nie sięga, a sam dostęp określa jako trudny.

Ważnym działaniem profilaktycznym jest realizowany w Sztumie od 2014r. Program Profilaktyka a Ty (PaT) promujący wśród młodzieży zdrowy styl życia i modę na życie bez uzależnień.

W kwietniu 2015r. odbył się w Sztumie II Pomorski Przystanek PaT. Celem realizacji zadania była promocja zdrowego stylu życia wolnego od uzależnień poprzez organizację czasu wolnego – udział w warsztatach, rozwijanie umiejętności współdziałania w grupie, integracja osób, rozwijanie pasji i zainteresowań, doskonalenie umiejętności komunikacji, kształtowanie umiejętności społecznych. Przystanki PaT organizowane są od 2006 roku z myślą o wszystkich, którzy przez sztukę chcą przeciwdziałać zjawiskom patologii społecznej. Dla uczestników Przystanku w Sztumie przygotowano 14 warsztatów, m.in.: hip-hopu, capoeiry, samby brazylijskiej, samoobrony, ma także sceny wokalnej, teatralnej, filmowej i plastycznej.

Z dostępem do alkoholu i papierosów wiąże się trzecia część badania *Diagnoza Zagrożeń Społecznych Powiat Sztumski 2015* dotycząca punktów sprzedaży alkoholu. Pierwszy z wyników badania dotyczył spożywania alkoholu w obrębie sklepu. Zdecydowana większość badanych sprzedawców uważała takie zachowanie za niestosowne, jednak według ich deklaracji taka sytuacja miała miejsce dosyć często. Aż 32,3% badanych sprzedawców odpowiedziało, że taka sytuacja zdarza się prawie codziennie. Widać tu problem sprzedawców z przeganianiem osób spożywających alkohol z terenu wokół sklepu.

Jeśli chodzi o zagrożenie stwarzane przez osoby spożywające alkohol to 41,9% dostrzega, że takie osoby je stwarza. Zdecydowana większość (84%) opowiedziała się przeciwko sprzedaży alkoholu osobie nietrzeźwej, jednak na pytanie czy zdarzyło się im sprzedać alkohol takiej osobie, 32% ankietowanych odpowiedziało twierdząco. Jak

widać problemem jest także odmawianie sprzedaży osobom pod wpływem alkoholu. Może to być spowodowane w większości obawą przed agresywnymi zachowaniami.

Inne pytanie dotyczyło sprzedawania alkoholu i papierosów osobom niepełnoletnim. Większość sprzedawców deklaruje gotowość do legitymowania młodych osób przy próbie zakupu, problem z odmawianiem osobom nieletnim miała w całym badaniu tylko jedna osoba.

UZALEŻNIENIA			
ANALIZA SWOT			
Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
Świadomość powagi problemu uzależnień wśród mieszkańców powiatu	Częste przejawianie zachowań agresywnych przez młodzież pod wpływem alkoholu	Profilaktyka uzależnień od początku edukacji	Rosnąca liczba osób uzależnionych
Działające na terenie powiatu Komisje ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Zagrożenie stwarzane przez osoby pijące alkohol w obrębie sklepu	Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców	Coraz niższy wiek inicjacji alkoholowej i narkotykowej
Działające na rzecz osób uzależnionych Klub Abstynenta „Radość i Słońce", Grupa AA „Nadzieja", Grupa Al-Anon „Maki"	Przyzwolenie społeczne dla picia alkoholu	Zmiana postaw społecznych w kwestii picia	Coraz więcej osób pijących alkohol w obrębie sklepów
Tradycja organizowania festynów bezalkoholowych	Brak alternatywnych form spędzania czasu dla osób dorosłych	Skutecznie funkcjonujące grupy wsparcia jako metoda terapeutyczna	Picie alkoholu jako najpopularniejsza forma spędzania czasu wolnego

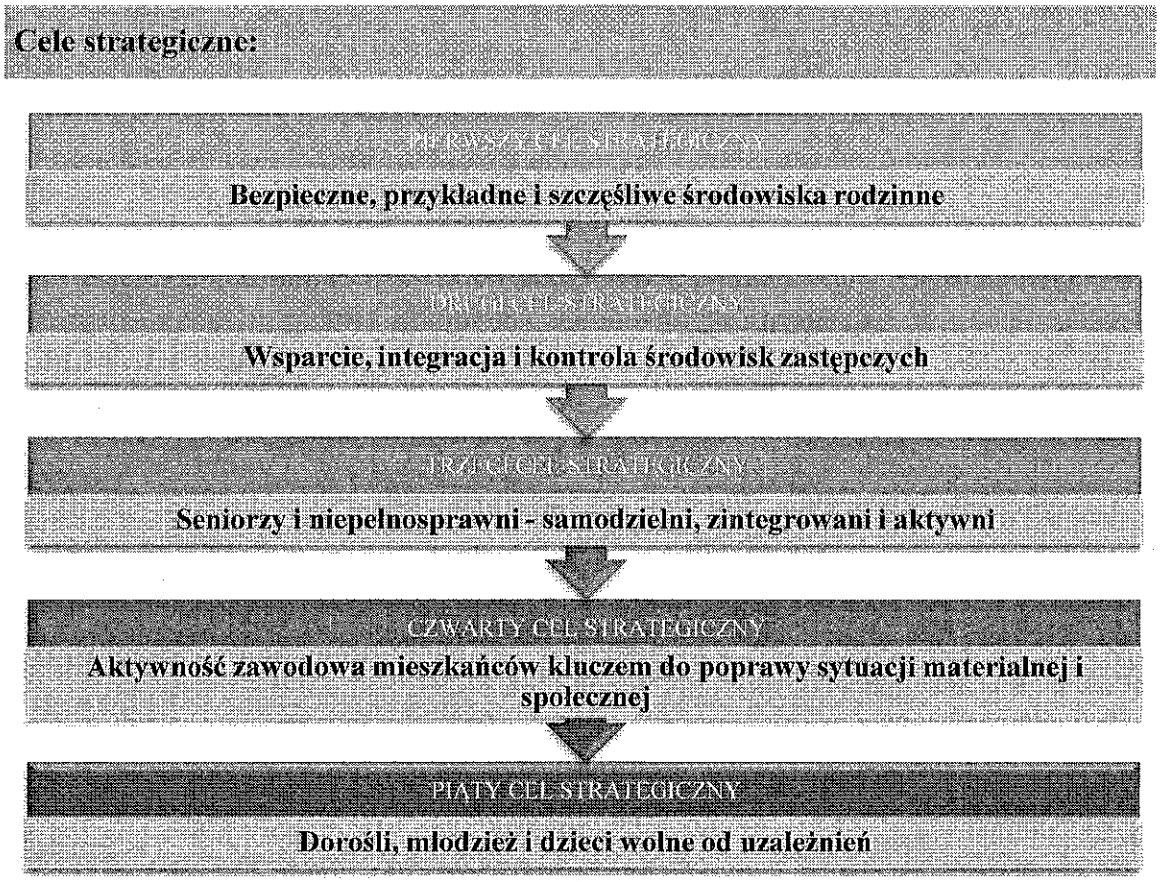
Świadomość dzieci i młodzieży o zagrożeniu wynikającym z zażywania narkotyków	Częste zapijanie problemów przez osoby dorosłe	Zmniejszająca się liczba młodych osób sięgających po substancje psychoaktywne	Brak poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców
Dobry kontakt uczniów z rodzicami	Brak wiedzy o inicjatywach skierowanych do osób mających problemy z uzależnieniami	Wyeliminowanie problemu dopalaczy na terenie powiatu	Rosnące zainteresowanie narkotykami i dopalaczami
Brak problemów sprzedawców z odmawianiem sprzedaży alkoholu i papierosów osobom nieletnim		Całkowity brak możliwości zakupu alkoholu i papierosów przez osoby niepełnoletnie	Niestosowanie się do zakazu sprzedaży alkoholu i papierosów osobom nieletnim
Niski procent osób dorosłych mających kontakt z narkotykami		Pogłębianie więzi rodziców z dziećmi	Pogorszenie kontaktu rodziców z dziećmi
Znikomy kontakt młodzieży z dopalaczami			
Działania profilaktyczne (warsztaty, spektakle) dla uczniów, rodziców i nauczycieli w szkołach			

Wizja rozwoju polityki społecznej w Powiecie Sztumskim

Na podstawie złożonej diagnozy społecznej Powiatu Sztumskiego wskazane zostały mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia każdego z obszarów. Pomogło to w określeniu misji dla Powiatu Sztumskiego, która brzmi:

> ***Powiat równych szans - bezpieczni, aktywni i wolni od uzależnień mieszkańcy, od najmłodszych do najstarszych. Zgodne, przyjazne i przykładne środowiska rodzinne i szkolne.***

Powyższa misja jest głównym kierunkiem, do którego dążenie odbywać się będzie poprzez realizacje celów strategicznych i podporządkowanych im działań.

Działania w ramach pierwszego celu strategicznego:

Bezpieczne, przykładne i szczęśliwe środowiska rodzinne

I. Wsparcie, współpraca i kontrola środowisk rodzinnych

- Organizowanie grup samopomocy
- Organizowanie bezalkoholowych festynów rodzinnych
- Stały system promocji i informowania o działaniach profilaktycznych i pomocowych powiatu dla rodzin
- Regularna współpraca ze środowiskiem pedagogicznym w celu monitorowania sytuacji uczniów
- Wspieranie rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi (np. poprzez informowanie o grupach wsparcia czy dostępnych formach doradztwa i terapii)
- Promowanie kulturalnych, rekreacyjnych i edukacyjnych form rozrywki w rodzinach (np. poprzez organizowanie animowanych zajęć dla rodzin z dziećmi)
- Utworzenie oferty terapii rodzinnej dla rodzin z problemami
- Rozwijanie oferty sportowej i kulturalnej dla dzieci i młodzieży
- Skuteczniejsze zachęcanie rodziców do uczestniczenia w szkoleniach dotyczących uzależnień i kontrolowania swoich pociech (np. poprzez prezentacje wyników badania na wywiadówkach)

II. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie

- Zapewnienie schronienia ofiarom przemocy poprzez stworzenie placówek całodobowych
- Dalsze dbanie o dobry klimat współpracy między Policją, Ośrodkami Pomocy Społecznej i Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie a także placówkami oświatowymi

- Podejmowanie działań zachęcających osoby postronne do wskazywania miejsc i instytucji osobom doświadczającym przemocy (akcje promocyjne, rozmowy na wywiadówkach i na zajęciach szkolnych)
- Przygotowanie oferty terapii dla sprawców przemocy
- Wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin
- Prowadzenie działań informacyjnych i prewencyjnych mających na celu zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców
- Prezentowanie ofiarom i sprawcom przemocy dobrych wzorców

MOŻLIWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

- Budżet Powiatu Sztumskiego
- Budżet gmin na terenie powiatu
- Dotacje budżetu Państwa na realizację zadań własnych i zleconych
- Fundusze Unii Europejskiej
- Środki pozyskiwane w ramach programów resortowych oraz grantów
- Wsparcie ze strony organizacji pozarządowych

Działania w ramach drugiego celu strategicznego:

Wsparcie, integracja i kontrola środowisk zastępczych

I. Zwiększenie liczby rodzin zastępczych
   - Akcja informacyjna i promocyjna na temat rodzicielstwa zastępczego
   - Kontynuowanie tradycji organizowania Powiatowego Pikniku Środowisk Zastępczych

II. Wspieranie i kontrola pieczy zastępczej
   - Częstsze i regularnie organizowanie spotkań grup samopomocowych
   - Integracja środowisk zastępczych na terenie powiatu (spotkania, wycieczki piesze lub rowerowe, pikniki)
   - Wsparcie szkoleniowe i terapeutyczne dla rodziców zastępczych
   - Dofinansowywanie kulturalnych, sportowych i edukacyjnych form rozrywki dla dzieci przebywających w rodzinach zastępczych
   - Objęcie szczególnym wsparciem i opieką rodzin zastępczych specjalistycznych

III. Wspieranie usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych:
   - Dofinansowywanie wyższych szczebli edukacji dla wychowanków
   - Organizowanie kursów dokształcających i zawodowych dla chętnych wychowanków
   - Doradztwo zawodowe dla wychowanków
   - Organizowanie warsztatów o tematyce rodzinnej dla usamodzielniających się wychowanków (przekazywanie dobrych wzorców)
   - Pozyskiwanie mieszkań chronionych dla pełnoletnich wychowanków

MOŻLIWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

- Budżet Powiatu Sztumskiego

- Budżet gmin na terenie powiatu
- Dotacje budżetu Państwa na realizację zadań własnych i zleconych
- Fundusze Unii Europejskiej
- Środki pozyskiwane w ramach programów resortowych oraz grantów
- Wsparcie ze strony organizacji pozarządowych i kościelnych

Działania w ramach trzeciego celu strategicznego:

Seniorzy i niepełnosprawni - samodzielni, zintegrowani i aktywni

I. Ułatwianie codziennego życia osobom niepełnosprawnym:

- Dalsze działania zmierzające do likwidacji barier architektonicznych i transportowych
- Rozszerzanie możliwości załatwiania spraw urzędowych przez Internet
- Akcje informacyjne dotyczące możliwości uzyskania dofinansowań na likwidacje barier architektonicznych w domach osób niepełnosprawnych
- Tworzenie nowych i usprawnianie już istniejących form wsparcia i pomocy w środowisku domowym poprzez organizowanie usług opiekuńczych

II. Wsparcie ogólne osób niepełnosprawnych i starszych

- Spotkania dla opiekunów osób niepełnosprawnych mające na celu zachęcenie ich do skorzystania z pomocy oferowanej przez powiat
- Dalsza organizacja warsztatów terapii zajęciowej
- Pomoc w uzyskaniu sprzętu rehabilitacyjnego lub medycznego
- Stworzenie wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych
- Zacieśnianie współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi, służbami społecznymi, sektorem prywatnym, samorządami lokalnymi oraz osobami niepełnosprawnymi, starszymi i ich rodzinami

III. Aktywizacja i integracja osób niepełnosprawnych

- Organizowanie warsztatów i szkoleń na temat niepełnosprawności dla dzieci i młodzieży
- Organizowanie kampanii społecznych na temat praw i uprawnień osób niepełnosprawnych
- Ułatwienie i zachęcanie osób niepełnosprawnych i ich opiekunów do uczestniczenia w organizowanych na terenie powiatu imprezach rozrywkowych (np. przez działanie wolontariatu)

IV. Aktywizacja i integracja osób starszych

- Rozszerzenie dotychczasowych inicjatyw z miasta Sztum na teren całego powiatu
- Zorganizowanie zajęć w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku
- Promowanie zdrowego trybu życia, profilaktyki urazów i chorób społecznych (np. poprzez broszury, warsztaty)
- Stworzenie nowych Klubów Seniora
- Organizowanie większej liczby konkursów, warsztatów, wydarzeń sportowych i kulturalnych skierowanych do osób starszych

MOŻLIWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

- Budżet Powiatu Sztumskiego
- Budżet gmin na terenie powiatu
- Dotacje budżetu Państwa na realizację zadań własnych i zleconych
- Fundusze Unii Europejskiej
- Środki pozyskiwane w ramach programów resortowych (ASOS 2014-2020, PFRON) oraz grantów
- Wsparcie ze strony organizacji pozarządowych i kościelnych

Działania w ramach czwartego celu strategicznego

Aktywność zawodowa mieszkańców kluczem do poprawy sytuacji materialnej i społecznej

I. Wsparcie aktywnego poszukiwania zatrudnienia:
   - Organizowanie warsztatów i zajęć terapeutycznych dla osób bezrobotnych
   - Przygotowanie oferty kursów zawodowych i językowych
   - Doradztwo zawodowe dla osób bezrobotnych
   - Zatrudnianie bezrobotnych w ramach robót publicznych, prac interwencyjnych i prac społecznie użytecznych

II. Pośrednie wspieranie zatrudnienia
   - Wspieranie przedsiębiorców powiatowych
   - Kształtowanie postaw przedsiębiorczych wśród uczniów
   - Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy, przedsiębiorcami i osobami bezrobotnymi

MOŻLIWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

- Budżet Powiatu Sztumskiego
- Budżet gmin na terenie powiatu
- Powiatowy Urząd Pracy
- Dotacje budżetu Państwa na realizację zadań własnych i zleconych
- Fundusze Unii Europejskiej
- Środki pozyskiwane w ramach programów resortowych oraz grantów
- Wsparcie ze strony organizacji pozarządowych
- Inwestycje prywatnych przedsiębiorców

Działania w ramach piątego celu strategicznego:

Dorośli, młodzież i dzieci wolne od uzależnień

I. Profilaktyka uzależnień:

- Przemyślany program profilaktyczny przeprowadzany w szkołach podstawowych, od najmłodszych lat
- Organizowanie rodzinnych festynów bezalkoholowych
- Organizowanie warsztatów, spektakli i wystaw promujących trzeźwość i wolność od uzależnień
- Skuteczna praca szkoleniowa i warsztatowa z rodzicami na tematy przeciwdziałania uzależnień i kontrolowania dzieci i młodzieży
- Monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym
- Wzmożenie kontroli policji i straży miejskiej w miejscach sprzedaży alkoholu i produktów tytoniowych
- Zorganizowanie kampanii społecznej promującej trzeźwość i zwracanie szczególnej uwagi dorosłych mieszkańców na osoby nieletnie spożywające alkohol czy inne substancje prawnie zakazane

II. Wsparcie dla osób uzależnionych

- Skuteczne działanie Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Wspieranie instytucjonalne już funkcjonującego Klubu Anonimowych Alkoholików
- Zaangażowanie w tworzenie większej ilości grup samopomocowych
- Promowanie oferty terapeutycznej i poradniczej wśród osób chcących wyjść z uzależnienia
- Współpraca ze środowiskiem lekarskim i rodzinnym w ramach wychodzenia z nałogu osób uzależnionych

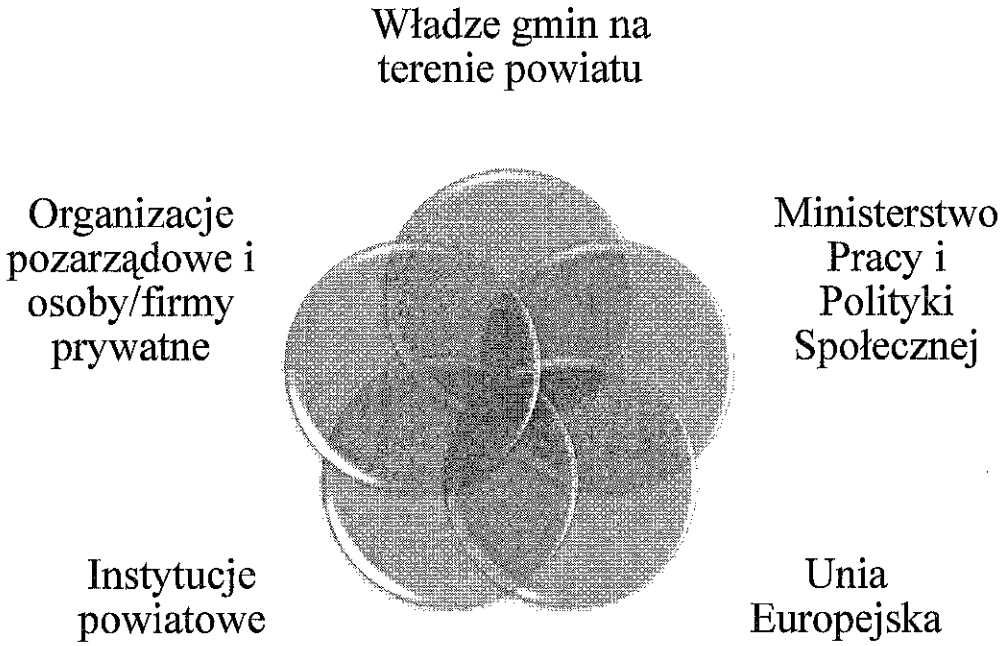
MOŻLIWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

- Budżet Powiatu Sztumskiego
- Budżet gmin na terenie powiatu
- Dotacje budżetu Państwa na realizację zadań własnych i zleconych
- Fundusze Unii Europejskiej
- Środki pozyskiwane w ramach programów resortowych oraz grantów
- Wsparcie ze strony organizacji pozarządowych

Realizacja, zarządzanie, monitorowanie i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Sztumskim

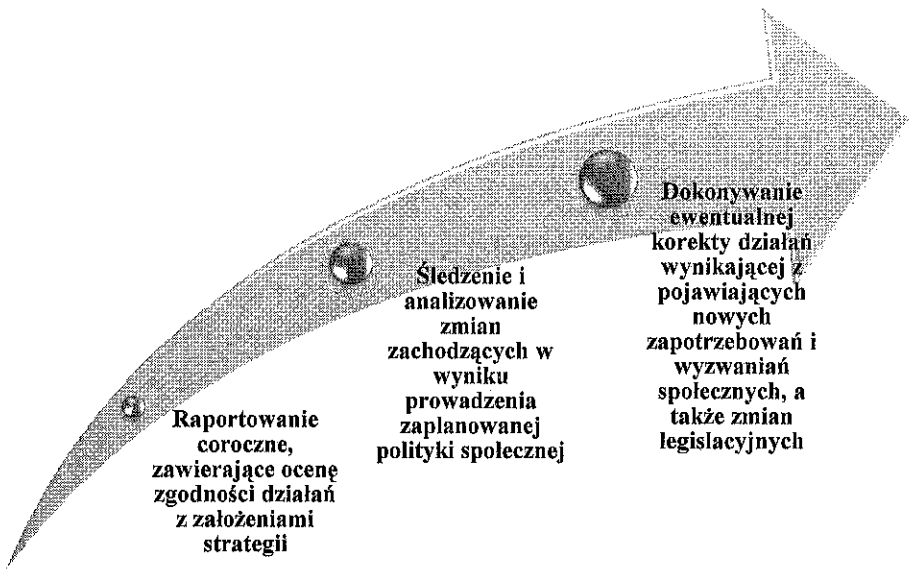
REALIZACJA

Realizacja misji odbywać się będzie poprzez wykonanie poszczególnych celów strategicznych i zaplanowanych działań. Głównymi podmiotami, między którymi powinna odbywać się współpraca w ramach realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Sztumskim są:

Jeśli chodzi o harmonogram realizacji to rekomendowanym czasem wykonania wszystkich zadań w ramach Strategii są lata 2016-2021, jednak dokument ten ma być elastycznym grafikiem działań mających na celu poprawienie jakości życia mieszkańcom jak i wspomóc system planowania oraz organizowania pracy jednostek odpowiedzialnych za prowadzenie polityki społecznej na terenie powiatu sztumskiego.

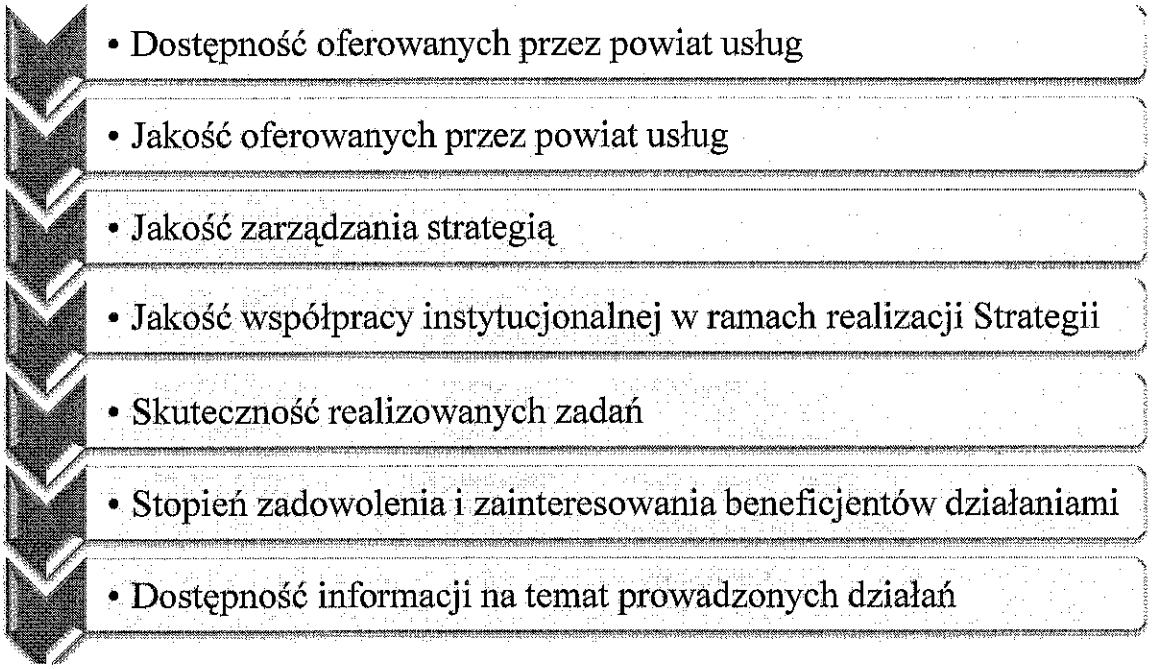
ZARZĄDZANIE I MONITOROWANIE

Wszystkie działania zawarte w powyższym diagramie wykonywane mają być przez instytucje odpowiadające za wdrażanie w życie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Sztumskim. W tym przypadku instytucją koordynującą jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sztumie.

EWALUACJA

W skutecznym zarządzaniu jakimkolwiek projektem niezbędna jest stała obserwacja i ocena wartości przeprowadzanych aktywności. Ewaluacja działań wykonywanych w ramach Strategii powinna być przeprowadzana zarówno na poziomie instytucjonalnym jak i społecznym. W ocenę działań powinni zostać zaangażowani zarówno beneficjenci pomocy i wsparcia, jak i cała społeczność, na którą bez wątpienia mają wpływ odbywające się lokalnie działania i interwencje społeczne. Główną instytucją zajmującą się zbieraniem i analizowaniem wszelakich ocen wdrażania Strategii na terenie powiatu sztumskiego będzie instytucja koordynująca – czyli Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sztumie. Na stałą i nieustanną ewaluacje działań powinno składać się:

Podsumowanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiat Sztumski 2016-2021 jest dokumentem długofalowym, wskazującym na konkretne działania w ramach przyjętych działań. Opracowana strategia wyznacza kierunki lokalnej polityki społecznej, która uwzględnia potrzeby mieszkańców powiatu i prowadzi do realizacji założonej misji. Realizacja celów zapisanych w dokumencie strategicznym możliwa będzie dzięki wspólnej pracy wszystkich zainteresowanych działaniami na rzecz mieszkańców powiatu sztumskiego. Określone cele strategiczne i działania uwzględniają najistotniejsze obszary życia społecznego, które winny być sferą oddziaływania. Istotne znaczenie w realizacji strategii mają partnerzy społeczni wszystkich szczebli organizacji życia społecznego.

Niniejszy dokument daje możliwości pozyskiwania środków finansowych z funduszy Unii Europejskiej. Strategia nie wyczerpuje wszystkich działań, które można jeszcze uwzględnić w dokumencie, wybrano te najważniejsze. W zależności od potrzeb społecznych strategia może zostać zmodyfikowana.

****
Strona uwag
****

Nastąpiło przepełnienie pamięci IMC.
Normalne przetworzenie zadania nie jest możliwe.

Sposób rozwiązania problemu opisano w instrukcji obsługi.